

İnsanı Tanımanın İmkansızlığı

– AYDIN UZKAN · 13 Nisan 2026

İnsan, kendi derinliğinde kaybolmuş bir kâşif, kıyıları sürekli değişen bir kıtadır. Onu tanımak, sisli bir denizde fener aramaya benzer. Işık tam göründü derken, hakikat başka bir dalganın ardında yitip gider. İşte insanın bu ele avuca sığmaz tabiatı, onu tanımayı da imkansızlaştırır.

İnsanı tanımak istedikçe daha da çoğalır anlamı. O, tek bir cevapla açıklanamayacak kadar derindir. Bugün tanıdığımızı sandığımız kişi, yarın yaşadığı bir kırgınlığın veya kazandığı bir zaferin ardından bambaşka bir frekansta titreşir. İnsan, kendi zamanının içinde sürekli başkalaşan bir simyadır.

Her insan, üzerine hiçbir adres yazılmamış, mühürlü bir zarftır. Dışarıdan zarfın dokusunu, rengini ve üzerindeki pulları görürüz fakat içindeki mektubun dilini çözmek, o mahrem satırların ruhuna sızmak neredeyse imkânsızdır. Biz sadece zarfı okuduğumuzu sanırız, oysa asıl metin, kâğıdın liflerinde ve mürekkebin henüz kurumamış yaşlarında saklıdır.

İnsanı tanımak, sisli bir aynaya bakmak gibidir, silersin, buğulanır, yaklaşırsın, şekil değiştirir. Dışarıdan görünen ile içeride saklanan arasında ince ama derin bir uçurum vardır. Bu yüzden bir insanı anlamaya çalışmak, çoğu zaman bir labirente girmek gibidir. her dönüşte başka bir yüz, başka bir ihtimal çıkar karşına.

İnsanı tanımak, sadece onun ışığa tuttuğu yüzünü değil, karanlığın içinde sakladığı "gölge"sini de görebilmektir. Kendi gölgesinden bile korkan insan, bir başkasının o izbe mahzenlerine girmesine nasıl izin verebilir ki ?

Bir insanı tanımanın zorluğu, onun kendi içindeki çelişkilerinden de kaynaklanır. İnsan hem merhametli hem zalim, hem korkak hem kahraman olabilir. Bu zıt kutupların aynı gövdede barınması, mantıksal bir tutarlılık arayan gözlemciyi yanıltır. İnsanı bir kalıba sokmaya çalışmak, onun ruhundaki o vahşi ve evcilleşmemiş çeşitliliği yok saymaktır. Oysa insan, tam da o tutarsızlıkların toplamıdır.

Tek bir kimlikten ibaret değildir çünkü insan. İçinde çocukluğu, korkuları, bastırıldığı arzuları ve unuttuğunu sandığı anıları taşır. Bu katmanlar, tıpkı üst üste binmiş saydam perdeler gibi birbirini gizler. Sen birine baktığında, aslında sadece en dıştaki perdeyi görürsün. Tanıdığını sandığın an, aslında onun sana gösterdiği kadarını ezberlemiştir.

İnsan, kendini bile tam olarak tanıyamazken başkasını tanımak nasıl mümkün olabilir? Kimi zaman kişi, kendi duygularını bile yanlış yorumlar. Sevdiğini zanneder, alışmıştır, güvendiğini sanır, korkmaktadır. Bu içsel karmaşa, başkalarına yansıdığına daha da anlaşılmaz bir hâl alır.

Toplumsal roller de bu tanıma sürecini zorlaştırır. İnsanlar, çoğu zaman oldukları gibi değil, olmaları beklendiği gibi davranırlar. Bir maske takarlar, işte başka, evde başka, yalnızken bambaşka biri olurlar. Ve sen, hangisinin gerçek olduğunu ayırt etmekte zorlanırsın.

Derin bir okyanus gibidir insan. Yüzeyde sakın görünen suyun altında, keşfedilmemiş akıntılar ve karanlık dipler vardır. Dalgaların üstünde yürüyen biri, derinlerdeki fırtınadan habersizdir. Ama o fırtına, bir gün yüzeye vurabilir.

İnsanı tanımanın en zor tarafı, değişkenliğidir. Dün söylediğini bugün inkâr edebilir, bugün sevdiğini yarın unutabilir. Çünkü insan sabit değildir, zamanla birlikte dönüşür. Bu dönüşüm, onu hem büyüten hem de belirsiz kılan bir süreçtir.

Yakınlık da her zaman tanımayı kolaylaştırmaz. Bazen en çok vakit geçirdiğin insanı bile gerçekten tanımazsın. Çünkü insanlar, en derin yanlarını saklamayı öğrenmiştir. Kırılganlıklarını gizler, zaaflarını örtbas eder. Ve bu saklanma hâli, aradaki mesafeyi görünmez kılar.

İnsanı tanımak biraz da sabır ve sezgi işidir. Söylenenlerden çok söylenmeyenleri duymak, görünenin ardını hissedebilmek gerekir. Bu da herkese nasip olmayan bir dikkat ister. Çünkü bazı gerçekler, ancak sessizlikte kendini ele verir.

Zaman, tanımanın önündeki en büyük engel ve aynı zamanda tek araçtır. Ancak ömür, bir insanı tüm veçheleriyle kavramak için çok kısadır. Yıllarca aynı yastığa baş koyan insanların bile bir gün birbirlerine "Seni hiç tanımamışım" demesi, insan ruhunun ne kadar geniş bir coğrafya olduğunun kanıtıdır.

İnsana dair her keşif, beraberinde yeni bir gizemi getirir. Bir kapıyı açtığınızda arkasında binlerce kilitli kapı daha bulursunuz. İnsanı tanımak, kesin bir bilgiye ulaşmak değil, bir yolculuğu kabul etmektir. Tam olarak çözülemeyeceğini bilerek yaklaşmak... Belki de insan, tanındıkça değil, anlaşıldıkça var olur. Ve o anlayış, hiçbir zaman tamamlanmaz, sadece derinleşir.